

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Qualitative Case Study) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้พยาบาลวิชาชีพสามารถก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ตลอดจนกระบวนการจัดการ รวมทั้งอุปสรรคและการแก้ไขของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ รวมถึงคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ โดยใช้ศาสตร์ทางการพยาบาลเป็นพื้นฐานในการนำเสนอวิธีการและการดำเนินการประกอบการ

การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกรณีศึกษาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sample) จำนวน 5 คน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่ตั้งไว้ตามเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ประกอบอาชีพพยาบาลมาก่อนไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. เป็นผู้ริเริ่มและเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอย่างอิสระโดยใช้ศาสตร์ทางการพยาบาลหรือการบริหารการพยาบาล
3. ดำเนินกิจการมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
4. มีจำนวนผู้ให้บริการประจำในทีมที่เป็นพยาบาลวิชาชีพไม่น้อยกว่า 3 คน
5. ยินดีและมีความพร้อมให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย
6. มีใบรับรองการประกอบการถูกต้องตามกฎหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

- 3.1 ตัวผู้วิจัย
- 3.2 เครื่องบันทึกเสียง
- 3.3 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล
- 3.4 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคำถาม จากการศึกษางานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบในการใช้ภาษาและลำดับของคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมีการ

กำหนดหัวข้อในการสัมภาษณ์ในลักษณะกว้างๆ เพื่อนำไปสู่การเจาะลึกในประเด็นที่ต้องการ โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ 2 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยนำ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาไปสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพผู้ริเริ่มการประกอบการพยาบาลอิสระ เกี่ยวกับข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้คือ ประวัติส่วนตัว การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว อาชีพของบิดาและมารดา ความสัมพันธ์กับบิดาและมารดา สถานะทางสังคม การศึกษา การฝึกอบรม การทำงานในวิชาชีพการพยาบาล การประกอบอาชีพชีวิตสมรส ความเชื่อและค่านิยมส่วนบุคคล สิ่งจูงใจ ให้ก้าวไปสู่การประกอบการบริการสุขภาพ โดยสัมภาษณ์จากพยาบาลวิชาชีพที่เป็นกรณีศึกษา บุคคลในครอบครัว ญาติและเพื่อนสนิท

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยเอื้ออำนวยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ในด้านการได้รับโอกาสต่างๆ สถานการณ์สิ่งแวดล้อม ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ความรู้และทักษะการบริหาร ขบวนการตัดสินใจ สิ่งที่ส่งเสริมและสนับสนุนที่อาจมีผลต่อการก้าวไปสู่การประกอบการบริการสุขภาพและความต่อเนื่องในการดำเนินกิจการ โดยสัมภาษณ์จากพยาบาลวิชาชีพที่เป็นกรณีศึกษา บุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิท บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานในแง่ของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์การจัดการของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการถึงกระบวนการถึงกระบวนการดำเนินการ การขออนุญาตเปิดสถานบริการ การวางแผนด้านเงินทุน การจัดงบประมาณรายรับรายจ่าย กลยุทธ์ด้านการตลาด การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวกที่ทำให้บุคลากรเต็มใจทำงาน และการควบคุมงาน ว่ามีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างไร ตลอดจนตัวชี้วัดความสำเร็จในการประกอบการ

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์ปัญหาอุปสรรคและการแก้ไขของผู้ประกอบการอิสระ โดยสัมภาษณ์ถึงปัญหาที่พบและรุนแรงที่สุดคืออะไร มีวิธีแก้ไขปัญหาได้อย่างไร นอกจากนั้นมีคำแนะนำอะไรบ้างสำหรับพยาบาลที่จะประกอบการพยาบาลอิสระ

ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมและคัดเลือกประเด็นคำถามทั่ว ๆ ไป จากสาระเนื้อหาแนวคิดการประกอบการอย่างอิสระของพยาบาลวิชาชีพ แล้วจำแนกเป็นหัวข้อกว้าง ๆ เป็นคำถามแบบปลายเปิด อย่างไม่มีการกำหนดจำนวนคำถามหรือลำดับคำถามอย่างตายตัว ส่วนคำถามในการสัมภาษณ์จริงจะมีความยืดหยุ่น เพื่อเอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงออกถึงการรับรู้ของตนเองได้อย่างอิสระ แล้วนำแนวทางการสัมภาษณ์ดังกล่าวให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ

แนวทางการสัมภาษณ์นำไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 รายที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกรณีศึกษา

2. ภายหลังจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย ผู้วิจัยทำการถอดความเป็นคำต่อคำ (verbatim) ออกเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร (Transcript) ตรวจสอบความถูกต้องอย่างสมบูรณ์ของข้อมูลเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่งโดยเปรียบเทียบจากการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำ ผู้วิจัยพบว่ามีข้อคำถามบางข้อที่ยังไม่ชัดเจน ทำการปรับข้อคำถามให้เหมาะสมและเพิ่มข้อคำถามที่ยังไม่ครบถ้วน รวมทั้งการเพิ่มเติมข้อคำถามเจาะลึกเมื่อต้องการข้อมูลเรื่องนั้นให้มากขึ้น (Probing and Follow up) หรือไม่แน่ใจในคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจดข้อคำถามหรือประเด็นที่ไม่เข้าใจบางประการไว้ เพื่อกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลให้เกิดความกระจ่าง (Clarifying) หรือเมื่อพบว่าเกิดความขัดแย้งของข้อมูลที่ได้รับ ผู้วิจัยจดประเด็นไว้และกลับไปถามเพื่อให้ผู้ให้เล่าให้ฟังอีกครั้งหนึ่ง (Testing Discrepancies) ภายหลังจากการถอดความและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่สัมภาษณ์ได้ปรึกษาและวิเคราะห์กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทำการปรับข้อคำถามให้เหมาะสมและเพิ่มเติมข้อคำถามที่ยังไม่ครบถ้วนอีกครั้ง

3. กลับไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม และนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป แล้วปฏิบัติเช่นเดิม

4. แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการปรับข้อคำถามให้เหมาะสมและเพิ่มเติมข้อความที่ยังไม่ครบถ้วน จำนวน 2 ครั้ง ก่อนที่จะนำมาเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถสืบเสาะหาคำตอบในระดับลึกของความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับ การก้าวไปสู่การประกอบการพยาบาลอิสระ ซึ่งขั้นตอนนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นขั้นตอนการทดลองใช้และการพัฒนาแนวทางการสัมภาษณ์ (Pilot study) เพื่อให้ได้แนวทางการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลในการศึกษา ได้แก่

1.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล ได้แก่

1.1.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 5 ท่าน

1.1.2 การสัมภาษณ์บุคคลร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่เป็นกรณีศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 เป็นบุคคลในครอบครัวที่ใกล้ชิดและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย อันประกอบด้วย บุคคลในครอบครัว บิดา มารดา สามีและญาติสนิท

กลุ่มที่ 2 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 2 ท่าน และยินดีในความร่วมมือในการวิจัย อันประกอบด้วย บุคคลที่ปฏิบัติงานในระดับเดียวกันในวิชาชีพเดียวกันและวิชาชีพอื่นๆ บุคคลที่อยู่ได้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาในปัจจุบันและในอดีต เพื่อนสนิท ลูกค้าหรือผู้มารับบริการที่ติดต่อเกี่ยวข้องโดยตรง

1.2 ข้อมูลด้านเอกสาร ได้แก่ เอกสารส่วนตัว บันทึกประจำวันและเอกสารที่ผู้อื่นเขียนถึง ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่เป็นกรณีศึกษา

2. การประสานงานกับกรณีศึกษาและกำหนดการนัดเวลา รวมทั้งสถานที่นัดหมาย เพื่อพบปะและสนทนา รวมถึงการสัมภาษณ์ร่วมกัน ทั้งนี้กำหนดเวลาตามที่กรณีศึกษาสะดวกเป็นหลัก

3. การเตรียมตัวของผู้วิจัยเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมความรู้ในด้านเนื้อหาและแนวคิดต่างๆเกี่ยวกับการประกอบการอิสระ แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนนำและเอื้ออำนวยของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ รวมทั้งความรู้ด้านวิจัยเชิงประจักษ์และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา โดยศึกษาจากตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเข้าสู่เหตุการณ์การเรียนการสอนในวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพ ในชั้นเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโททางการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา

3.2 กำหนดกรอบสังเกตและสร้างแนวคำถาม ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในลักษณะกว้าง ๆ

3.3 ทำตารางการนัดหมายและรายชื่อกรณีศึกษาทั้ง 5 ท่าน เพื่อติดต่อขอนัดสัมภาษณ์ ขอความร่วมมือวิจัยอย่างเป็นทางการแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และวิธีการในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยกว้างๆ

3.4 เตรียมสัมภาษณ์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึกแท็บเล็ต เครื่องบันทึกเสียง แผ่นเทปอัดเสียง กล้องถ่ายรูป

4. การเข้าสู่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ระยะแรกของการเข้าสู่สนาม เป็นระยะที่ผู้วิจัยใช้เวลาสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกรณีศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาที่ต้องการข้อมูลทุกคน ตามเวลาที่กำหนดเพื่อมองหาประเด็นที่น่าสนใจ ทั้งจากการสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กำหนดบุคคลสำคัญเพื่อสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่ต้องการ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร นำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์ในเบื้องต้นร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจมีการส่งแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกให้ไว้ล่วงหน้าบางคำถามเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้มีการเตรียมตัว

ขั้นตอนที่ 2 หลังจากได้ข้อมูลบางส่วนจาก ขั้นตอนที่ 1 และสร้างความคุ้นเคยกับกรณีศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในระยะหนึ่งแล้ว จึงเริ่มการสัมภาษณ์แนวลึกจากกรณีศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการชัดเจนขึ้น สังเกตเพิ่มเติมและทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นระยะ เพื่อพิจารณาในความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล ก่อนที่จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

ซึ่งมีการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกต ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth-Interview) คือ วิธีทางในการเข้าถึงข้อมูลด้วยการสนทนาอย่างมีเป้าหมายที่เจาะเจาะจงระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลเพียงคนเดียว หรือเป็นกลุ่ม ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เผชิญหน้าซึ่งกันและกันโดยตรงแบบการแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรมชาติและมีจุดสนใจอยู่ที่การรับรู้ของตนเองเกี่ยวกับความคิดเห็น ความเชื่อ ชีวิต และประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล เพื่อต้องการเข้าใจความคิด ความหมาย นิยามและการตีความสถานการณ์ของบุคคลแต่ละคน ซึ่งแสดงออกด้วยคำพูดของผู้ให้ข้อมูลเอง อันจะนำไปสู่การเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลว่าเพราะเหตุใดเขาถึงมีพฤติกรรมในวิถีทางที่เขาปฏิบัติ (Minichinello et al., 1991 อ้างถึงในกมลนุช ชื่นเลิศสกุล, 1997:297-298) สำหรับการวิจัยนี้เป็นการสัมภาษณ์พยาบาลผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่เป็นกรณีศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง ที่เป็นประวัติชีวิตครอบครัว การศึกษา กิจกรรม ประวัติการปฏิบัติงาน ลักษณะส่วนบุคคล แหล่งสนับสนุน ที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ตลอดจนปัญหาและการแก้ไขรวมถึงกระบวนการบริหารจัดการของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ

ซึ่งในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กรณีศึกษาด้วยตนเอง รวม 2 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) และแบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์พยาบาลผู้เป็นกรณีศึกษาในลักษณะของการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกรณีศึกษาทุกราย
2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นส่วนใหญ่ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักคือพยาบาลผู้เป็นกรณีศึกษาและผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ได้บังคับบัญชาของกรณีศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเน้นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ซึ่งเป็นผู้ที่ทราบข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการทราบอย่างลึกซึ้ง ในแต่ละกรณีศึกษา โดยมีการจัดเตรียมแนวทางการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมหัวข้อการสนทนา สำหรับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้แบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะคือ

2.1 แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำถาม (Open – ended interview) โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนอย่างอิสระ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

2.2 แบบมีจุดสนใจเฉพาะหรือแบบเจาะลึก (Focus interview or In-depth interview) เพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความสนใจอยู่แล้วเป็นพิเศษ โดยสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้แล้วตามทฤษฎี

2.3 แบบตะล่อมกล่อมเกล่า (Probe) เพื่อล้วงเอาความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติที่มีต่อเรื่องที่ให้สัมภาษณ์

2.4 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) เมื่อต้องการข้อมูลเฉพาะเจาะจงในบางเรื่อง ซึ่งจะสัมภาษณ์บุคคลที่มีข้อมูลดี ลึกซึ้งในเรื่องนั้น ๆ

3. นอกเหนือจากการสัมภาษณ์ชนิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังใช้เทคนิคการเงี่ยหูฟัง (Eavesdropping) คือ การได้รับข้อมูลจากคำสนทนาของผู้อื่น โดยผู้วิจัยไม่ต้องตั้งคำถามเอง เพียงแต่ไปอยู่ในที่ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลแล้วนั่งฟังเฉยๆ โดยไม่ถือว่าเป็นการผิดจรรยาบรรณแต่อย่างใด (สุภางค์ จันทวานิช , 2542)

การสังเกต (Observation) เป็นการหาข้อมูลที่มีอยู่ในสภาพปกติอย่างเอาใจใส่ โดยใช้วิจยารณญาณเพิ่มเติมขึ้นหลังจากที่ได้พัฒนาหลักฐานหรือข้อมูลที่มีอยู่ในสภาพปกติแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นได้แก่ พฤติกรรมของกรณีศึกษา การดำเนินชีวิตประจำวัน การแสดงบทบาทผู้นำ การร่วมกิจกรรมการนำประชุม การนิเทศ การปรากฏตัวในสังคม การแก้ปัญหา และการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในบทบาทของผู้ประกอบการและบทบาททางวิชาชีพ ซึ่งการสังเกตของผู้วิจัยนั้นใช้ทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยผู้วิจัยจะติดตามกรณีศึกษาในลักษณะเงา (shadow) และผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตของ จอห์น ลอฟแลนด์ (John Lofland) 6 ประการ มาใช้ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. การกระทำ (acts) คือ การดำเนินชีวิต การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่เป็นกรณีศึกษา ในพื้นที่ที่ศึกษา ซึ่งควรจะได้รับ การสังเกตประกอบการสัมภาษณ์ และจดบันทึกเพื่อนำมาประมวลข้อเท็จจริงเข้าด้วยกัน ทั้งการกระทำที่กรณีศึกษาต้องการให้ผู้วิจัยเห็นโดยตรง เช่น คำบอกเล่า ท่าทีที่แสดงต่อผู้วิจัย การกระทำที่ไม่ได้ตั้งใจแสดงออกเห็นโดยตรง เช่น การที่มีบุคคลเข้ามาติดต่อ การรับโทรศัพท์ การตรวจเยี่ยมต่าง ๆ รวมทั้งการวางตัวของผูถูกวิจัย ทั้งในสถานที่ทำงานและนอกสถานที่ทำงาน

2. **กิจกรรม (activities)** คือ พฤติกรรมที่เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่อง เช่นการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงสถานะภาพ บทบาท และหน้าที่ ตลอดจนพฤติกรรมหรือความเป็นจริงในแนวคิดของกรณีศึกษาและป้องกันไม่ให้อาการปรากฏตามความจริง

3. **ความหมาย (Meanings)** เป็นการให้ความหมายจากการกระทำหรือกิจกรรมตาม ข้อ 1 และ ข้อ 2 ซึ่งบ่งถึงความเชื่อ ค่านิยมที่เกี่ยวข้อง

4. **ความสัมพันธ์ (relationship)** ระหว่างกรณีศึกษา และบุคคลในองค์กร เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างและระบบขององค์กร ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างกรณีศึกษากับบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ได้บังคับบัญชา ผู้ร่วมวิชาชีพตลอดถึงบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ

5. **การมีส่วนร่วมในสังคม (participation)** คือ การพิจารณาว่าในสังคมนั้นประกอบด้วยใครบ้าง บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะใด และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร การสังเกตเช่นนี้จะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจโครงสร้างของความสัมพันธ์ที่ดีและการขัดแย้งในสังคมได้ชัดเจนขึ้น

6. **สภาพสังคม (setting)** คือ ภาพรวมทุกแง่มุมของผู้ถูกวิจัย ที่สามารถประเมินตีความได้ ในลักษณะที่เป็นภาพรวม (holistic) เป็นการวิเคราะห์พื้นที่หรือสถานที่ของกิจกรรมหรือการทำงานขณะเกิดอยู่ รวมถึงสถานที่ทางภูมิศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สังคม ความเชื่อ วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร 2 ประเภท ได้แก่ 1) เอกสารที่เป็นทางการ ได้แก่ หนังสือราชการ วารสารทางราชการ และวารสารอื่น ๆ ที่กล่าวถึงกรณีศึกษา หรือเขียนโดยกรณีศึกษา 2) เอกสารที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ บันทึกประจำวัน รายงานการประชุม

การตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของการรวบรวมประวัติชีวิต (Life history collection) เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปด้วยความถูกต้อง เชื่อถือได้ ผู้ถูกวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. การตรวจสอบความตรง (Validity)

การตรวจสอบความตรงภายใน ผู้วิจัยใช้วิธีการของเมอร์เรียม (merriam 1998: 169-170) โดยในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบทฤษฎีในเรื่องที่จะทำวิจัยไว้อย่างชัดเจน เป็นการขจัดอคติในการทำวิจัยของผู้วิจัยตั้งแต่ต้น และผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

ตลอดมา ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลอย่างถูกต้อง เพราะเป็นการสังเกตซ้ำ ในปรากฏการณ์เดิม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้นั้นนั้นถูกต้องหรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช : 2542) โดยเปรียบเทียบข้อมูลเดียวกันที่เก็บมาในเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์จากพยาบาลผู้เป็นกรณีศึกษาและผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สอดคล้องกัน และเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลาย ๆ วิธีการ เช่น สังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสาร เป็นต้น

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)

การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยนำ ปัจจัยเชื้ออำนาจ และกระบวนการบริหารจัดการตลอดจนอุปสรรคและการแก้ไขของพยาบาลผู้ประกอบการบริการพยาบาลอย่างอิสระนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งพฤติกรรมมนุษย์นั้นเป็นสิ่งไม่คงที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในการวิจัยเชิงคุณภาพจึงใช้คำว่า ความวางใจได้ (Dependable) และความอยู่กับร่องกับรอย (Consistency) แทนคำว่าความเที่ยง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจได้ หรือความอยู่กับร่องกับรอยมากที่สุด ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่อไปนี้ คือ 1) ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ในการตรวจสอบความเที่ยง เช่นเดียวกับการตรวจสอบความตรง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายวิธีการ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร และตรวจสอบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายคน จนผู้วิจัยมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงมากที่สุด 3) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้อธิบายอย่างละเอียดและชัดเจน ด้วยวิธีการพรรณนาแบบที่เรียกว่า ชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) นั่นคือ การแสดงภาพของบุคคลที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคุ้นเคยกับบุคคลดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจพฤติกรรมที่เขากระทำ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้อ่านจะย้อนกลับมาตรวจสอบ ๆ ได้ (สุภางค์ จันทวานิช : 2540)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ออกมาตรวจสอบว่าครบถ้วนตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และติดตามเก็บข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์ต่อไป ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. จัดระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลมาแยกประเภท (Data classification) เป็นประเภทต่างๆ และคัดข้อมูลส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออก

2. วิเคราะห์กลุ่มคำ (Domain Analysis) โดยนำข้อมูลจากข้อ 1 มากำหนดหมายเลขเป็นรายบรรทัด จัดทำเพิ่มข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยใช้คำสำคัญคือ ครอบครัวยุโรป โรงเรียน โรงพยาบาล การเลี้ยงดู การทำงาน พฤติกรรม ความสัมพันธ์ การบริหารและกลยุทธ์ คุณลักษณะ เป็นต้น

3. เปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนประกอบ (Componential analysis) ซึ่งการเปรียบเทียบข้อมูล คือ การแสวงหาความเหมือนและความแตกต่างที่มีอยู่ในคุณลักษณะ (Qualities) หรือ คุณสมบัติ (Attributes) ของข้อมูล ตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างข้อสรุปที่กล่าวถึงลักษณะร่วมและแตกต่างของข้อมูลสองชุดนั้น ข้อสรุปจะมีความเป็นนามธรรมมากกว่าเดิม และเริ่มมีความสามารถที่จะนำไปใช้สรุป (Generalize) ได้มากกว่าหนึ่งกรณี (สุภางค์ จันทวานิช : 2540) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ส่วนประกอบตามขั้นตอนดังนี้

3.1 เลือกชนิดของข้อมูลหรือคำเพื่อนำมาเปรียบเทียบ โดยนำกลุ่มคำที่วิเคราะห์ไว้ในข้อ 2 มาเปรียบเทียบข้อมูล

3.2 จัดทำรายชื่อคุณสมบัติของข้อมูลแต่ละชนิดอย่างละเอียด

3.3 กำหนดส่วนประกอบที่ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมแก่การนำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ภูมิฐานะเดิม จำนวนพี่น้อง ความรับผิดชอบ ในครอบครัว ฯลฯ

3.4 ประมวลส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกันเข้าเป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อให้ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มีความเชื่อมโยงกันมากที่สุด

3.5 เสาะหาคุณสมบัติที่น่าจะนำมาเปรียบเทียบเพิ่มเติมอีก โดยการทบทวนจากตารางเปรียบเทียบที่ทำไว้ และสร้างสมมุติฐานชั่วคราวว่ายังขาดองค์ประกอบใดในการเสริมข้อมูลเด่นชัด

3.6 เก็บข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประกอบและคุณสมบัติที่ต้องการเพิ่ม

3.7 สร้างสรุปเป็นแบบจำลองเชิงประจักษ์จากการเปรียบเทียบข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย